

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї

Статус дисципліни -нормативна
Рівень вищої освіти –перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань -психологія
Спеціальність -«Психологія»
Освітня програма-«Бакалавр»
Форми здобуття вищої освіти-денна
Мова навчання-українська
Форма підсумкового контролю-залік

Київ-2020

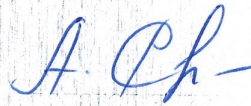

Розробник: Тищенко О.І. кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри юридичної психології

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри юридичної психології Протокол від ____ . ____ . 2020 року № ____

Завідувач кафедри

юридичної психології

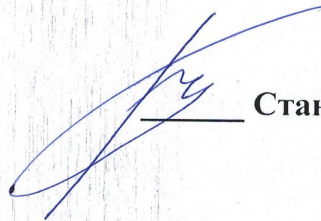

Олена КУДЕРМІНА

Схвалено науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ

Протокол від ____ . ____ 2020 року № ____

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЕВ

Програма вивчення дисципліни «Психологія сім'ї» розроблена відповідно до вимог Міністерства освіти та науки України, типової програми для вищих навчальних закладів, освітньо-кваліфікаційної характеристики «спеціаліст» психології та тематичного курсу «Психологія сім'ї».

Мета вивчення дисципліни «Психологія сім'ї» є ознайомити студентів з історією розвитку представлень про родину, сутність сучасної родини і шлюбу, різними аспектами подружніх взаємин (конфлікти, розводи, критичні крапки розвитку родини, особливості становлення особистості дитини в різних родинах), умовами формування і способами підтримки благополучних відносин у родині.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є дослідження і систематизація критеріїв психологічного здоров'я сім'ї та наукове обґрунтування і запровадження психопрофілактичних і реабілітаційно-корекційних засобів укріплення сім'ї

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з дисциплін : «Психологія», «Професійна психологічна підготовка», «Психологія девіантної поведінки». *Постреквізити.* Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при проведенні досліджень психології сім'ї , психологічного благополуччя, реалізації відповідних програм (тренінгу, навчання, психологічного супроводу тощо). Вивчення дисципліни базується на загальних знаннях філософії, соціології, біологічних наук, соціального (суспільного) здоров'я, медичної соціології. З циклу психологічної підготовки базою вивчення виступають історія психології, психологія особистості, диференційна психологія, психологія розвитку, психофізіологія, дитяча та вікова психологія, медична психологія, соціальна психологія, психогігієна.

Мета дисципліни «Психологія сім'ї» – полягає у створенні умов для засвоєння студентами знань щодо психологічних закономірностей сімейних відносин, для вироблення вмінь застосування знань у професійній діяльності, для пізнання інших людей і себе. У результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати й вміти:**

- оволодіти поняттями сім'ї як цілісної системи, успішності (благополуччя) шлюбу, рольової адекватності у подружжі, сімейної влади, психологічної сумісності у подружжі, прощення тощо;
- оволодіти знаннями закономірностей розвитку емоційних відносин;
- оволодіти знаннями теоретичної моделі «якості шлюбу» Р. Левіса та Дж. Спанієра, біхевіористських теорій «фільтрів» і вибору шлюбного партнера, романтичного кохання (Е. Уолстер), концепцій кохання Е. Фромма, Кемпера, Хаттісса, Л. Каслера, А. Маслоу, когнітивістської (Ньюком, Хайдер) та психоаналітичної (Р. Скіннер) концепцій психологічного сумісництва у діаді;
- оволодіти умінням рефлексувати свої почуття, аналізувати і будувати взаємовідносини у своїй сім'ї, професійно допомагати членам подружжя розуміти один одного, конструктивно вирішувати проблеми сімейних взаємовідносин.

Метою викладання навчальної дисципліни « Психології сім'ї» є: формування суспільного значення психологічного здоров'я сім'ї та її збереження.

Заплановані результати навчання вивчення дисципліни « Психології сім'ї ».

Студенти повинні орієнтуватись в складних проблемах сімейних відносин, теоретично реконструювати закономірності життєдіяльності сім'ї.

Студенти повинні навчитись професійно допомагати членам подружжя розуміти один одного, будувати конструктивні відносини, вирішувати закономірні проблеми сім'ї.

На засаді успішного вивчення курсу студенти досягнуть не лише когнітивних змін, але й особистісно-емоційних зрушень, формування готовності успішно будувати свою сім'ю.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні **володіти:** необхідним рівнем навчальним матеріалом, засобами діагностики та корекції проблемних стосунків у сім'ї

На вивчення навчальної дисципліни заплановано 90 годин, з викладачем 50 годин.

Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів – 2	Галузь знань «психологія»	Нормативна	
	Напрямок підготовки «психологія»		
	спеціальності «Психологія»	Рік підготовки: 3	
		Практичні, семінарські	
		38+10 год.	
		Самостійна робота	
		40 год.	
		Вид контролю: залік	

Тематичний план

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	з них:				
			Всього годин з викладачем	з них:			Самостійна робота
				Лекцій	Семинарських занять	Практичних занять	
1	Психологія сім'ї як наука. Поняття про шлюб та сім'ю.	12	6	2	4		6
2	Життєвий цикл сім'ї	14	8	2	4	2	6
3	Функціонально-рольова структура сімейних стосунків	14	8	2	4	2	6
4	Психологія подружніх стосунків	16	10	2	6	2	6
5	Дитячо-батьківські стосунки в сім'ї	18	10	2	6	2	8
6	Розлучення – причини та наслідки для особистості та суспільства	16	8	2	4	2	8
Всього годин		90	50	12	28	10	40

Плани семінарських та практичних занять.

ТЕМА 1. Психологія сім'ї як наука. Поняття про шлюб та сім'ю

З навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 4 години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Історичні форми організації шлюбу та сім'ї.
2. Поняття про шлюб та сім'ю.
3. Психологічний аналіз функцій сім'ї.

Завдання для самостійного вивчення (6 год.):

1. Специфіка сім'ї як соціально-психологічного феномену.
2. Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім'ї.
3. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни : “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 2. Життєвий цикл сім'ї

З навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 4 години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Психологія сім'ї як наука.
2. Специфіка сім'ї як соціально-психологічного феномену.

3.Методи сімейної психології

Завдання для самостійного вивчення (6 год.):

- 1.Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім'ї.
- 2.Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни : “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ

ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 2. Життєвий цикл сім'ї

З навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 2 години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

- 1.Психологія сім'ї як наука.
- 2.Специфіка сім'ї як соціально-психологічного феномену.
- 3.Методи сімейної психології

Завдання :

Проаналізувати психологічних особливостей етапів життєдіяльності сім'ї, основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни : “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 3. Функціонально-рольова структура сімейних стосунків

З навчальної дисципліни: “ Психології сім’ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам’ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 4 години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп’ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв’язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Структура сім’ї.
2. Типологія сімей.
3. Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім’ї.

Завдання для самостійного вивчення (6 год.):

Відпрацювання вмій та навичок практичної психодіагностики за допомогою методики «Рольові очікування і домагання у шлюбі

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни : “ Психології сім’ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 3. Функціонально-рольова структура сімейних стосунків

З навчальної дисципліни: “ Психології сім’ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 2 години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Структура сім'ї.
2. Типологія сімей.
3. Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім'ї.

Завдання:

Методи вивчення індивідуальних особливостей дітей

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни : “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ

СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 4. Психологія подружніх стосунків

З навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 6години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Фактори стабільності шлюбу і сім'ї.
2. Роль подружньої сумісності в підтримці стабільності шлюбу.
3. Особливості подружнього спілкування і їх вплив на стабільність сім'ї.
4. Сутність поняття “психологічне здоров'я сім'ї”. Умови створення психологічно здорової сім'ї.
5. Умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.

Завдання для самостійного вивчення (6 год.):

Теми рефератів та творчих завдань:

1. Психолого-педагогічні основи особистого приклада у вихованні.
2. «Важкі діти і особливості виховної роботи із ними в сім'ї».

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 4. Психологія подружніх стосунків

З навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 2години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Фактори стабільності шлюбу і сім'ї.
2. Роль подружньої сумісності в підтримці стабільності шлюбу.
3. Особливості подружнього спілкування і їх вплив на стабільність сім'ї.
4. Сутність поняття “психологічне здоров'я сім'ї”. Умови створення психологічно здорової сім'ї.
5. Умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.

Теми рефератів та творчих завдань:

1. Підібрати матеріал та розробити план-конспект батьківських зборів на тему «Виховання пізнавальних інтересів у дітей».
2. Педагогічний такт батьків.

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 5. Дитячо-батьківські стосунки в сім'їЗ навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 60 хвилин

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини в сім'ї.
2. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей.
3. Особливості стилів сімейного виховання.
4. Взаємозв'язок стилів виховання і особливостей становлення особистості дитини. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку.
5. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.

Теми рефератів:

1. Розкрийте зміст та форми організаційно-педагогічної роботи з батьками.
2. Розкрийте форми і зміст роботи школи і вчителя щодо педагогічної освіти батьків.
3. Назвіть педагогічні вимоги до всеобучу батьків.

Завдання для самостійного вивчення (6 год.):

1. Які педагогічні і соціально-економічні фактори вимагають необхідність спільної виховної роботи школи, сім'ї, громадськості.
2. Розкрийте зміст та форми організаційно-педагогічної роботи з батьками.
3. Розкрийте форми і зміст роботи школи і вчителя щодо педагогічної освіти батьків.
4. Назвіть педагогічні вимоги до всеобучу батьків.
5. Прочитайте працю А.С. Макаренка «Книга для батьків» і випишіть суттєві думки, які на ваш погляд, стануть вам у пригоді у процесі створення власної сім'ї і виховання своїх дітей; випишіть детальні пояснення щодо особливостей прояву істинного і фальшивого авторитетів. Проаналізуйте особливості прояву певних видів батьківського авторитету у вашій сім'ї

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ

ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 5. Дитячо-батьківські стосунки в сім'ї

З навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувані науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 2 години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини в сім'ї.
2. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей.
3. Особливості стилів сімейного виховання.
4. Взаємозв'язок стилів виховання і особливостей становлення особистості дитини. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку.
5. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.

Теми творчого завдання:

1. Скласти план виховної роботи за розділом "Робота з батьками і громадськістю", де розкриваються індивідуальні та колективні форми роботи. Педагогічна освіта батьків. Педагогічний всеобуч у школі. Роль вчителя в організації просвітницької діяльності. Роль дирекції школи в педагогізації і допомозі батькам.
2. Підібрати матеріал та розробити план-конспект батьківських зборів на тему «Як виховати правдивого, чесного та скромного громадянина України».

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни : “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ

СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 6. Розлучення – причини та наслідки для особистості та суспільства

З навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 4 години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Проблеми стійкості шлюбу. Основні фактори дестабілізації сімейних відносин.

2. Причини розлучень.

3. Дитина в ситуації розлучення батьків.

4. Соціально-психологічні наслідки розлучень

Теми рефератів:

1. Які цілі і завдання психологічної допомоги сім'ї.

2. Методи і прийоми психологічного консультування сім'ї. У чому полягає їх специфіка порівняно з методами психологічного консультування з інших проблем?

3. Особливості надання психологічної допомоги сім'ї, де є діти різного віку.

Завдання для самостійного вивчення (8 год.):

Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей.

1. Загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків батьків і дітей.

2. Види особистих немайнових прав та обов'язків батьків і дітей.

3. Право дитини на виховання та розвиток.

4. Право дитини на захист.

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни : “ Психології сім'ї .”

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ

ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 5. Дитячо-батьківські стосунки в сім'ї

З навчальної дисципліни: “ Психології сім'ї ”

Категорія слухачів: здобувачі вищої освіти бакалавра НАВС

Навчальна мета: опрацювати систему базових понять теми; систематизувати систему знань щодо системи методів і методик, які застосовуються для формування правослухняної поведінки людини.

Виховна мета: сформувати науковий світогляд, моральні, естетичні та соціально-правові якості особистості в контексті теми

Розвивальна мета: розвивати інтелектуальні здібності, мовлення, пам'ять, увагу, уяву, мислення, спостережливість, активність, творчість, самостійність студентів та прищеплювати їм раціональні способи пізнавальної діяльності в контексті даної теми

Навчальний час: 2 години

Навчальне обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Наочні засоби: мультимедійні презентації.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, практична психологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Навчальні питання:

1. Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини в сім'ї.
2. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей.
3. Особливості стилів сімейного виховання.
4. Взаємозв'язок стилів виховання і особливостей становлення особистості дитини. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку.
5. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.

Теми творчого завдання:

1. Складіть анкету для батьків "Ваша дитина стала школярем".
2. Підготуйтеся до диктанту з теми.
3. Напишіть твір-мініатюру "Наш сімейний портрет".

Методичні поради з викладання теми:

Здобувачам необхідно актуалізувати знання щодо методик і методів, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни: "Психології сім'ї."

Завдання для самостійної підготовки

Основними завданнями самостійної роботи студентів є підготовка і виконання поточних навчальних завдань, а також самостійне вивчення окремих

питань дисципліни. Самостійна робота передбачає також підготовку відповідей на наступні запитання.

1. За допомогою яких методик можна визначити особливості взаємин у сім'ї.
2. Якими методами і методиками можна визначити рівень подружньої сумісності?
3. Виявіть узгодженість сімейних цінностей і рольових установок у вашій (чи іншій) подружній парі за методикою А. Волкової і Г. Трапезникової.
4. Виконайте психодіагностичне дослідження ступеня задоволеності шлюбом за опитувальником В. Століна і проаналізуйте його результати.
5. Які існують методики психодіагностики стилів сімейного виховання.
6. Дослідіть особливості процесу виховання в сім'ї за методикою АСВ. Якщо виявите відхилення у вихованні дітей, зазначте їх тип і можливі причини порушення процесу виховання. Відповідь обґрунтуйте.
7. Порівняйте особливості психологічної діагностики сім'ї на основі індивідуального і системного підходів.
8. Які цілі і завдання психологічної допомоги сім'ї.
9. Методи і прийоми психологічного консультування сім'ї. У чому полягає їх специфіка порівняно з методами психологічного консультування з інших проблем?
10. Особливості надання психологічної допомоги сім'ї, де є діти різного віку.

Методи навчання та контролю

Основними методами навчання є лекції, семінарські та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота, виконання поточних контрольних завдань, виконання тестових завдань, підготовка реферативних повідомлень. Оцінка якості засвоєння навчальної програми з нормативної дисципліни «Психологія сім'ї» включає поточний контроль успішності, виконання індивідуальної та самостійної роботи та складання підсумкового заліка.

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Поточний контроль –60					Підсумковий контроль		Сума	
Розділ 1			Розділ 2		40	100		
T1	T2	T3, T4	T5	T6				
10	10	20	10	10				

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в інтернеті

Основна:

1. Енциклопедія батьківства: посібник з сімейного виховання / [Авт. кол. за заг. ред. Є.І. Коваленко, С.В. Кириленко]. – К.: КНТ, 2008. – 592 с.
2. Психологія сім'ї: навч. посібник / [Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А., Мисник С.О., Савченко Ю.Ю. та ін.]; за заг. ред. В.М. Поліщука. – [2-е вид.]. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 282 с.
3. Психологія сім'ї: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В. Помиткіна, В.В. Злагодух, Н.С. Хімченко, Н.І. Погорільська. – К.: НАУ, 2011. – 271 с.
4. Радчук Г.К. Сімейне виховання. Освітній тренінг для батьків: [Навч.-метод. посібник] / Г.К. Радчук, О.В. Тіунова. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 119 с.
5. Столярчук О.А. Психологія сучасної сім'ї: навч. посіб. / О.А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2015. – 136 с. Додаткова: 1. Батьківство в радість: тренінг. Курс з набуття батьківських навичок [Пр-ма «Родина для дитини» в Україні] / [Авт.-упор. Г.М. Лактіонова, І.Д. Зверева]. – К.: Майстер принт. – 2008. – 196 с. 2.
6. Кікінежді О.М. Формування гендерної культури молоді: науковометодичні матеріали до тренінгової програми. [Навчальний посібник]. / О.М. Кікінежді, О.Б. Кізь – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 160 с. 5.

Допоміжна

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2001. – 96 с.: іл. – Бібліогр. наприкінці тем.
2. Боришевський М.Й. Духовність у становленні та розвитку особистісного потенціалу людини // Актуальні пробл. психол. розвитку дошкільника. – 2007. – Т. IV. – Вип. IV. – С. 4-15.
3. Гридковець Л.М., Федорова-Мельницька Т.Г. Формування засад духовності особистості в дитячому віці // Проблеми заг. та пед. психол. – 2006. – Т. 8. – Вип. 7. – С. 111-116.

4. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.
5. Кальба Я.Є. Душевне і духовне в сімейному житті // Проблеми загальної та педагогічної психології. Т. XI, част. 5. – К., 2009. – С. 135-145.
6. Кучеренко А.А. Духовність як домінанта розвитку особистості // Проблеми заг. та пед. психол. – 2006. – Т. 8. – Вип. 6. – С. 157-161.
7. Мельник Л.П., Співак Л.М., Славіна Н.С. Вплив подружньої сумісності на взаємини дошкільника в дитячому колективі // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Серія: психологічні науки. – Вип. 1. – 2007. – С. 113-117.
8. Овсянецька Л.П. Духовні здібності особистості. // Проблеми заг. та пед. психол. – 2006. – Т. 8. – Вип. 6. – С. 186-191.
9. Пенькова О.І. Сім'я як чинник розвитку духовних цінностей старшокласників // Проблеми загальної та педагогічної психології. Т. XI, част. 5. – К., 2009. – С. 284-292.
10. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. – СПб.: Издательство “Питер”, 2000. – 656 с.: ил. – (Серия “Мастера психологии”).
11. Сіркозюк В.В. Основи національного виховання: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – 304 с.
11. Шишова І.О. Формування духовності особистості (віковий, етнічний та соціальний аспекти) // Проблеми заг. та пед. психол. – 2006. – Т. 8. – 4.8. – С. 376-382.Т

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf

http://shron1.chtyvo.org.ua/Pomytkina_Liubov/Psykholohiia_simji.pdf

http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9788/1/fedorenko_psyx_fam.pdf

https://pidruchniki.com/1315091037299/psihologiya/psihologiya_simyi#95.

<https://pidruchniki.com/1584072037180/psihologiya/psihologiyucursi> в інтернеті, література